

بورس نفتی ایران: ضرورت ها، منافع، راهکارها و استراتژی ها

داود منظور - علی خلیلی
manzoor@isu.ac.ir

واژه‌های کلیدی: بورس نفتی، استراتژی، ماتریس اسوات، نایمکس، قراردادهای آتی، قراردادهای اختیاری

چکیده

ایران در بین اعضاء اوپک از جایگاه ویژه‌ای به لحاظ موقعیت استراتژیک، ذخایر نفتی، میزان تولید، راه‌های دستیابی به بازارهای بین‌المللی، همسایگی با کشورهای تولید کننده در منطقه که به دریای آزاد دسترسی مستقیم ندارند، برخوردار است. راه اندازی بورس بین‌المللی نفت در ایران می‌تواند فرصت‌های زیادی را در عرصه اقتصادی، سیاسی و امنیتی به همراه آورد و به تقویت و توسعه هر چه بیشتر بخش نفت به عنوان مهم‌ترین رکن کشور کمک کند. در این مقاله ضمن مرور ادبیات موجود در زمینه راه اندازی بورس نفتی ایران به تبیین استراتژی‌های پیش روی آن با استفاده از رویکرد ماتریس «قوت، ضعف، فرصت، تهدید»^۱ (SWOT) می‌پردازیم. برای این منظور ابتدا به طبقه بندی قوت ها، ضعف ها، فرصت ها و تهدید های مربوطه پرداخته و سپس استراتژی‌های پیشنهادی در چهار گروه استراتژی‌های قوت - ضعف (SO)، استراتژی‌های ضعف - فرصت (WO)، استراتژی‌های قوت - تهدید (ST)، و استراتژی‌های ضعف - تهدید (WT) ارائه می‌شوند.

مقدمه

بورس بازار سازمان یافته ای است که در آن از جدیدترین فن آوری های اطلاع رسانی برای شفاف سازی معاملات استفاده می‌شود. شاید بتوان «بورس سلطنتی» در لندن را قدیمی ترین بورس بعد از قرون وسطی دانست که در سال ۱۵۷۱ میلادی به منظور رشد و توسعه تجارت بین الملل در لندن تأسیس شد. بازارهای بورس معاملات نفتی در اولین سال‌های کشف نفت و بهره‌برداری تجاری آن به صورت گسترده‌ای در جهان تشکیل شده‌اند. اولین بازار بورس نفتی جهان در سال ۱۸۷۱ میلادی در آمریکا و در شهر تی‌تاس‌ویل^۲ تأسیس شد. بورس‌های کالا می‌توانند نگهداری و حفظ ذخایر کالا را در دست افراد امکان‌پذیر و به بهینه‌سازی گردش نقدینگی کمک کند؛ بورس کالا همچنین با فراهم کردن شرایطی که خریدار و فروشنده واقعی یکدیگر را ملاقات می‌کنند، مانع از سودجویی بیش از حد دلالت می‌شود. هر چند دلالت نیز می‌توانند در بازار بورس کالا حضور داشته باشند، ولی وجود شفافیت اطلاعاتی در این بازار و فراوانی متقاضیان سبب می‌شود که اکثر منابع انتقال یافته به بازار به سمت بخش تولید سوق یابد

^۱ Titusville

^۱ Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats